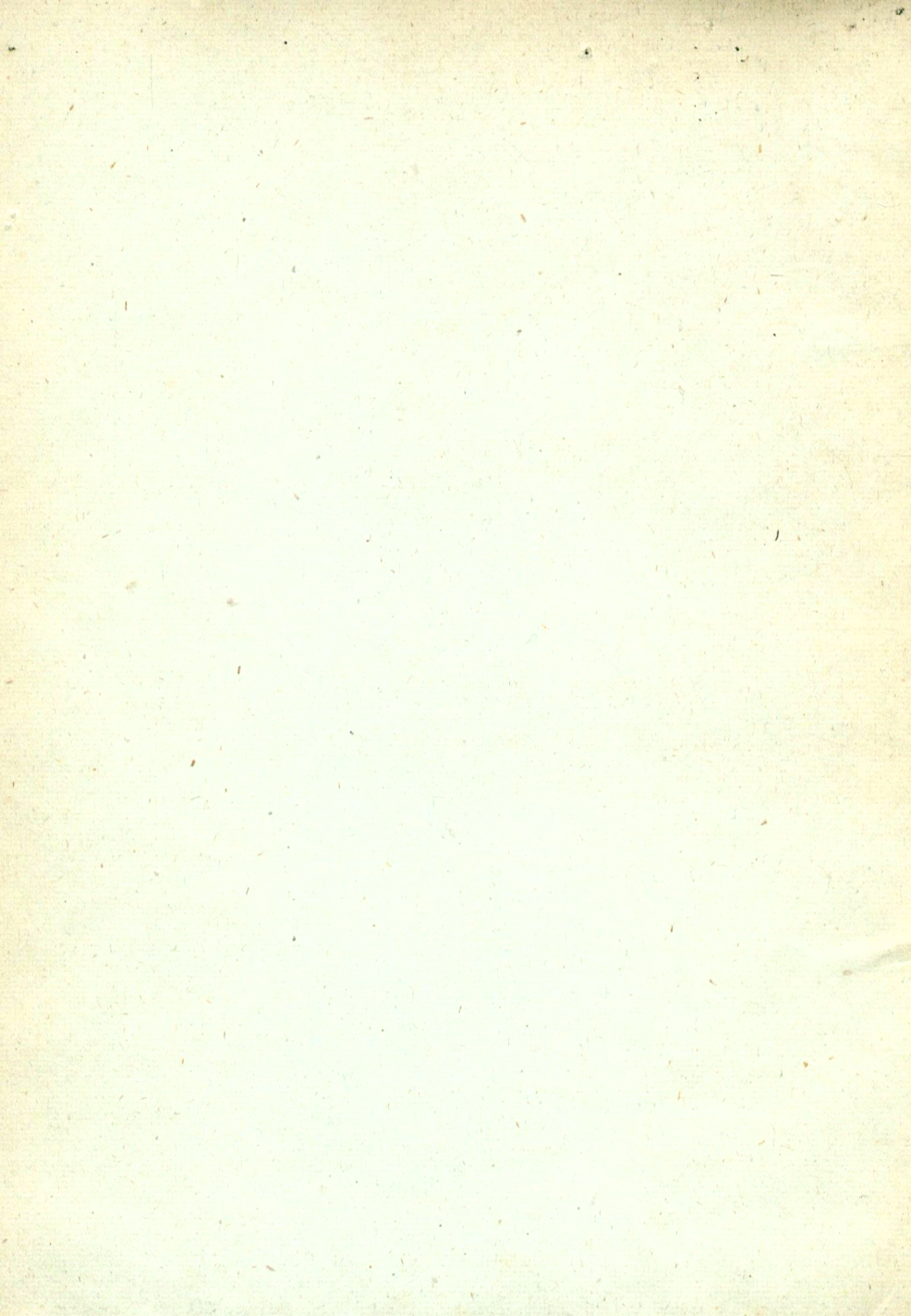
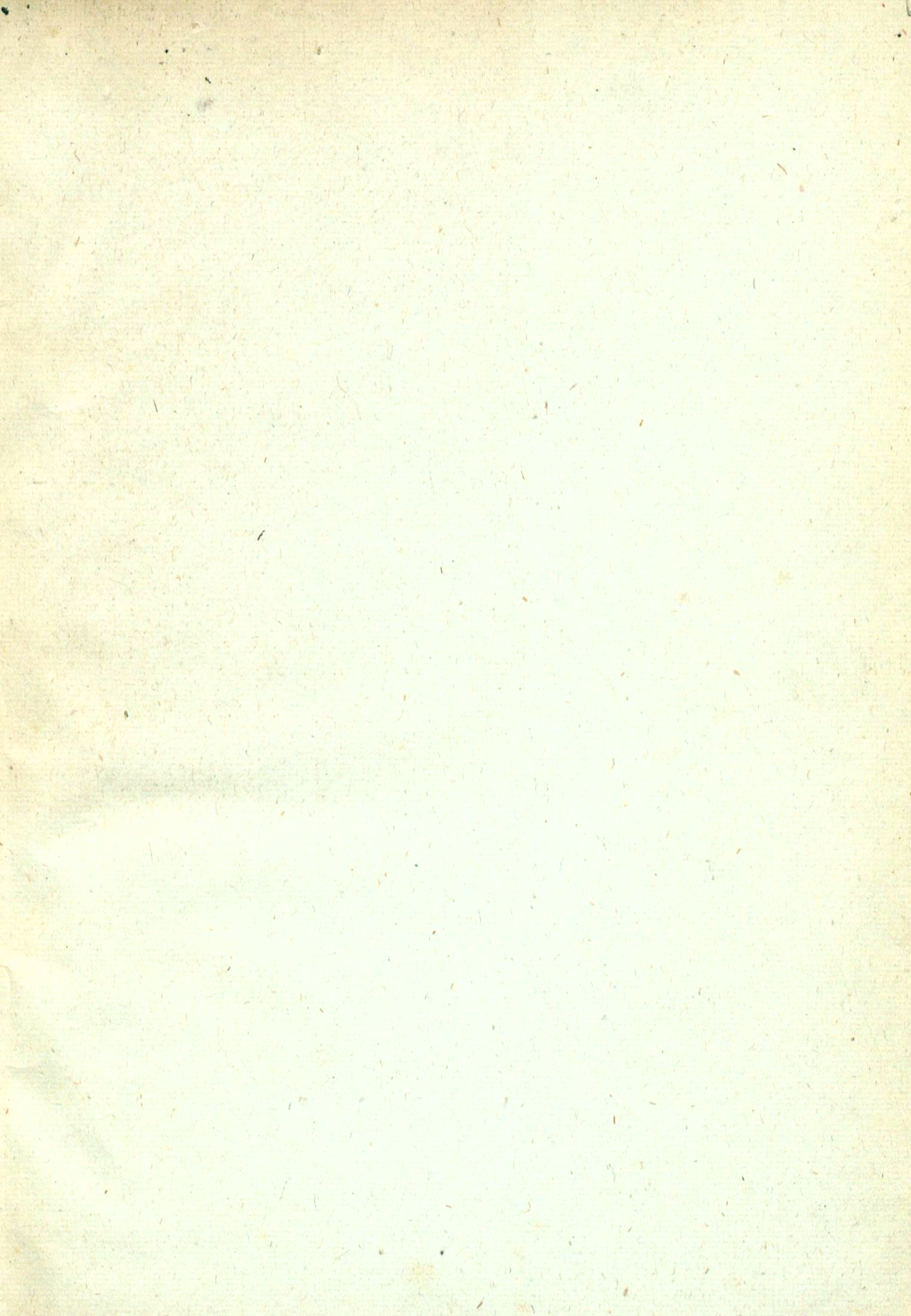

1
137952

Incunabel

E.S.

ad: A. Cat. rec. I. 455

61

FERNANDVS:SER
VATVS:.

61 buff 9

I

137952

Incunabel

2

Caroli Verardi Cæſenatis Pontificii Cubicula-
rii in Fernandum ſeruatū ad R. P. Petrū Men-
dozam Archiepiſcopum Toletanū Hiſpaniæ
Primateꝝ: ac S. R. E. Cardinalem Præfatio

Cum accepiffem Præful optime Fernā-
dum inuictiffimū Hiſpaniarum Re-
gem: dum Barcinone cōuentus ageret:
ac iura populis daret: a ueſano neſcio quo ferro
petitum uitæ discrimen adiiffe: tam atroci nun-
tio percuffus: cœpi nō ſine admiratione mecum
ipſe cogitare: quo nam modo: diuina ꝑuidencia
cuncta gubernāte: fieri potuiſſet: ut uir tātæ uir-
tutis ac ꝑbitatis ī tā dirū luctuoſumq; caſum in-
cideret. Ac me multa cū aīo meo agitātē rō ipſa
in hāc potiffimū ſniam duxit: ut exiſtimarē hu-
mani generis hoſtes: deo ꝑmittēte: nefariū illud
facius eſſe molitos. Legerā nāq; ſæpe ī ſacris lris
dæmonū inuidiā potius in uiros ꝑbos: q̄ facino-
roſos ſæuire: ſuaſq; nocēdi artes exercere conſue-
uiſſe. Quippe q̄ hos iā ꝑ ſuis ſatellitibus ac mini-
ſtris habeat: illos uero ſui (ut ita dixerim) tarta-
rei regni acerrios iſſetiſſimoſq; hoſtes expiat. Ita
q; cū Fernādus nihil ageret: nihil moliret: nihil
poſtremo dies nocteſq; cogitaret: niſi quæ ad ue-
ræ fidei āplificatōem & ſūmi dei cultū ꝑtinerēt:

mihī nō mō uero simillimū: sed & certissimū uisum est: dæmonū cōsilio & instigatōe factū esse: ut uesanus ille Regem ferro necare conatus sit. Quippe cum mēs eius nullis artibus aut dolis: nō illecebris uoluptatum: nō terrore: nō minis: nō deniq; ullis laboribus aut capitis periculis a recto cursu ac sancto instituto deflecti posset: ea una diabolicæ fraudi ad sua regna tuenda restabat uia: ut scilicet de medio tolleretur: & sua necē alios Principes: qui fortasse eius uestigia iposterum essent imitaturi: deterreret. Diuina uero prouidentia iccirco id fuisse pmissum existimari debet: ut Regis uirtus enitesceret: & inter aduersa illustrior fieret. Siquidem ut a sacris doctoribus traditū est: Virtus in infirmitate perficitur: sine hoste marcescit. Et prospera etiam sapientū aīos nōnunq̄ transuersos agunt a recto: aduersa uiros explorant: atq; ad usum uirtutis exercent. Et propterea solitus est eleganter dicere Demetrius philosophus: Nihil sibi infœlicius uideri eo: cui nihil unq̄ euenisset aduersi. Non tamen dæmonū impietas ad necem usq; sæuire pmissa est. Eorū enim potestatem constat dei uoluntate quodāmō ligatā esse: neq; illis licere p animi libidine in bonos uiros suas nocendi artes exercere: sed eatenus duntaxat: quatenus eorū crudeli-

3.

tas & insidiæ sint ad exercitia & corroboramen-
ta uirtutis: non ad eius interitum. Indignū etiā
diuinæ clementiæ uisum est: ut uir tam sanctus:
Rex tā iustus: tam pius: tā bene de omni religio-
ne Christiana meritis: inhonesto mortis genere
interiret: & propterea eum ad magnas & præcla-
ras res gerendas referuans cœlesti ope ab impiis
manibus liberauit. Hæc igitur mihi mente agi-
tanti uisa est sane digna materia: in qua præcla-
ra quæq; ingenia desudarent. Itaq; ut ipse quoq;
quoad uires meæ ferrent: Regiæ gloriæ non de-
essem: sumpto calamo totam eam digessi: & per-
sonis uariis: quas induxi loquētes: distinxi: quo-
res non solum lecta: sed etiam oculis: quorū sen-
sus in nobis acerrimus est: spectata: plus haberet
& uoluptatis & gratiæ. Cumq; iam mihi: ut Na-
sonis uerbis utar: siq; erat dicēdi carminis usus
deficiat: sitq; minor factus inerte situ: fungarq;
hoc tempore: Horatiano more: uice cotis: acutū
reddere quæ ferrum ualet: exors ipsa secādi: ma-
teriā ipsam Marcellino nepoti & alumno meo:
qui Poesi mirifice delectatur: uersū describendā:
poeticisq; coloribus salua rerum dignitate ac ue-
ritate pingendam exornandamq; tradidi. Quod
is plane assecutus uideat. Nā ita res inter utrūq;
temperata est: ut cum ueritate ac religione ma-

ximopere cōsentiret: & a Poesi: cuius auctore La-
ctantio: officiū est: ut ea: quæ uere gesta sunt in
alias species obliquis figurationibus cum deco-
re aliquo conuersa traducat: non penitus abhor-
reret. Cum autem hic adessent Regii Oratores
Berardinus Caruaial Paceñ + & Iohannes Me-
dina Astoriceñ + Præsules: quorum uterq; cum
summa bonitate ac prudentia: singularē in om-
ni scientiarum genere doctrinam coniunxit: eo-
rum acerrimo iudicio opusculum ipsum iam ad
calcem perductum subiiciēdum putauī: quibus
argumentum & carmen laudantibus: hortanti-
busq; ut pro honore & gloria inclyti Regis res
in lucem deduceretur: eam ut Comœdiæ seu tra-
gœdiæ solent: iisdem suffragantibus agi recense-
riq; curauī: potest enim hæc nostrā: ut Amphi-
truoñ suū Plautus appellat: Tragicocomœdia
nuncupari:q; personarū dignitas & Regiæ ma-
iestatis impia illa uiolatio ad Tragicœdiā: iucun-
dus uero exitus rerum ad Comœdiam pertinere
uideantur. Tanto autem fauore & attentione ab
ipso Pont. Max. pluribusq; Cardinalibus ac præ-
sulibus (ut inferiores taceam) spectata est: ut fa-
cile appareret: eos omnes uel sola fama uirtutū
Fernandi Regis illectos omnia: quæ ad eius lau-
dem dicerentur: aut fierēt: studiose audire & cer-

nere: atq; ut acerbo eius casu ingemuissent: ita sa-
 nitate reddita: plurima uoluptate lætitiq; affi-
 ci. Hoc igitur opusculum: quod: Fernandi Ser-
 uati: titulo prænotauit: ut Regio nomine insigni-
 tum gratius in studiosorum manus deueniret:
 cui potissimū dicarem: nullus te Venerāde Pon-
 tifex magis idoneus occurrebat. Siquidem hæc
 quæ ad laudem ueramq; gloriam istorum Chri-
 stianissimorum Principum: quos tu summa fide
 & obseruantia colis: spectant: & in quibus: is tibi
 locus: qui & dignitatē: & qua apud illos uales:
 gratiam decebat: assignatus est: iucundo nimirū
 animo lætoq; uultu excipies: & tua auctoritate:
 qua polles plurimū: facile ab inuidorum morfi-
 bus tueri poteris. Quod ut facias Reueren. Pa-
 ter te etiam atq; etiam rogo.

Marcellini Verardi Cæsenatis Fernandus
Seruatus+

Ad Pont+Max+Prologus+

O pater: o pastor: mundi fidissime custos:
Qui portas summi referas & claudis olympi:
Ne pigeat nobis aures præstare benignas:
Et placidos uultus: ut libera corda timore
Fernandi eximium nomen laudesq; loquantur+
Infera quem ferro dum turba necare pararet:
Seruauit superi clementia summa Tonantis+
Eius ut auspiciis: rerum te scepra tenente:
Immensum Christi uolitent uexilla per orbem+

PLVTO AD FVRIAS.

Spes tartareæ sedis regniq; p̄fundi
Eumenides: quôdã (nemini) mecū ipse
Et subitus tumidas cōcœpi sæpi⁹ iras // querebar
Concutiens caput horrendum: q̄ sæpe uiderem
Nescio quos: nostris popularibus indere mentē:
Ut nos desererent: iactantes ditia & ampla
Dona piis tribui: sceleratis infera regna+
Sed tamen ista leui fuerant hortamina damno:
Vix quota pars præstare fidē nam uocibus horꝝ
Nouerat: assuetis pergens confidere rebus+

5.
At nunc res agitur maior: nam tota laborant
Regna: nisi audaces uestra succurritis arte.
Hesperia Rex ille potens (nam uera fatebor
Sit licet hostis atrox: nobisq; inimica retractet
Strenuus arma diu) properat confinia nostra
Imperio domitare suo: nostrosq; clientes
Insequitur ueteri denudans arua colono:
Non aliter q̄ si uictor foret iste secundus
Amphitryoniades: cui nunc Stheneleia proles
Imperet hæc duro monitu Iunonis iniquæ.
Quid memorem: quotiēs nr̄a de gente triūphos
Rettulerit: quotiens spoliis remearit honustus
Innumera iuuenum comitatus utrinq; caterua:
Quis nescit: quotiens hostili sanguine campos
Sparferit: atq; amnes mutare coegerit undas:
Et se mirari solito non ire colore.
Nec contentus adhuc nuper Magmede repulso
Sede sua: ueteres proscindens undiq; leges:
Baudeliq; meo scēdissima sub iuga misso:
Granatam domuit: uictorq; intrauit in urbem
Improbis: & populum dictis parere coegit.
Optima nōne mihi dudum pars cesserat orbis?
Africa nonne mei fuerat latissima iuris?
Nōne Asiam nostris dederam parere ministris:
Europaq; bonam partem: lateq; uagabar:
Et totum nostro molibar subdere mundum

Seruitio: uestra confusus fraude dolisq;
At nunc Fernando contraria signa ferente
(Pro dolor) Europa iandudum cessimus omni
Nec dubiũ quin hic Nabatheũ subiugēt orbē:
Eoasq; domos: proprio nisi forte labore
Nũc mihi fertis opem: qua uobis bella mouere:
Innumerasq; datur gentis ad prælia ferre:
Et pacem turbare: grauiſq; ciere tumultus.
Este precor memores o summa potentia Ditis
Pacifcas quotiens urbes ad bella uocatis:
Concordesq; domos • quotiens discerpere mater
Lymphata per uos properat sua pignora mente.
Ergo agite o nigri spes & tutela Baratri:
Per stygias undas stagna intemerata rogamus:
Artibus innumeris fœcundum uertite pectus:
Noſtraq; quæ pereunt: defendite regna ſorores.
Conſilio parili uos hic decernite quæſo
Qua Regis furor hic poſſit ratione teneri.
Sic nos ſecuro repetemus pectore ſedes
Tartareas: cæcaſq; domos: noctēq; profundam.

ALECTO.

Dux Herebi uenerande pater: cui turba ſilentũ
Triftis: & immenſi famulantur regna Baratri:
Quanq̃ ſollicita non uanos mente timores
Concipis: & merito tantum compescere Regem
Moliris noſtro minitantem uincula regno:

At desiste tamen grauibus tua pectora curis
 Sollicitare: metu tristi molimine nostro
 Liber eris. Nihil est gemitu qꝫ pectora lasses.
 Concutiam diro fecundam crimine mentem:
 Qua ualeo mortale genus cōfundere & orbem.
 Mutato faciam soli tibi seruiat ille
 Consilio: soliqꝫ manus tibi tradat & arma.
 Ergo age securus per me ad tua tartara migra:
 Teqꝫ sinu caræ incestum solare marita.

MEGERA.

O soror Alecto grauibus redimita colubris:
 Reddere sollicitam mentem cui fata dederunt:
 Et stimulis homines deflectere tramite recto:
 Horrisona tu uoce quidem nūc multa Tyrāno
 Tartaræ sedis promittis & impia facta.
 Sed quæ certa tuæ tandem sententiã menti
 Sederit: expedias breuiter: paucisqꝫ resolue.
 Nam nos ambiguo sensu uarioqꝫ tenemur:
 Quo pacto liceat tantum subuertere Regem:
 Qui stabili ratione pedes defixerit ambos.

ALECTO.

O sociæ num uos quid nã mea pectora possint:
 Horrida quid ualeãt lambentes mēbra Cerastra
 Præterit: an nostrum penitus torpere putatis
 Pectus? An oblitæ quot pestes: quotqꝫ minaces
 Mente geram furias: cur me nox atra sinistro

Fuderit in tenebras partuꝛ rabiemq; eruentam
Ipse parens Herebus dederit: mentēq; malignā
Num totiens dabitur nostro subuertere gentis
Concordes fremitu infano: Regesq; superbos
Arte mea potero crudelia ad arma uocare:
Nec fas unius fuerit mihi uertere mentem?
Sed uos Germanæ mihi credite: Numina testor
Inferni patris: magni Phlegetontis & undas:
Iam faciã pateat quid nã mea pectora & hydræ:
Verbera quid ualeant: rabiesq; infusa per omne
Corpus: & undantes spumis furialibus iræ.
Huic ego confundam mentem caligine cæca:
Et uariis tentabo modis: animumq; labantem
Armata impellam dextra serpentibus atris.
Desistat subito faciam melioribus aetis:
Deserat & superi sublimia signa Tonantis.
Hinc nostrũ cupiet præcedere feruidus agmen:
Viribus & nostris inuadere castra suorum.
Restituet nostro Plutoni quicquid ademit:
Christicolumq; omnis late populabitur agros
Instaurans ueteres leges monumenta uerendi
Magmedis: quæ nũc misere prostrata uidemus.
Deniq; quicquid habet numerosa potētia mundi:
Hoc duce (nec fallor) stygia dititione premetur.

MEGERA.

Non equidẽ inficior multũ Germana colubras

Posse tuas: scimusq; etiam te crine uenena
 Fundere concusso: scimus tibi pectora late
 Innumeris perfusa odiis: quibus undiq; saeva
 Bella mouere potes: subitoq; ciere tumultus:
 Per te Pirithous fugisset Thesea: per te
 Dilectum fratrem uitasset Castora Pollux:
 Et Piladem infidum quodam uocitasset Orestes.
 Deniq; sola tenes scelerum tu quicquid ubiq; est.
 Sed tamen heu frustra soror haec molimina dira
 Mente tibi concepta reor. Sunt irrita crede
 Consilia. O quotiens comitatu instructa pfano:
 Multipliciq; dolo: circumq; nocentibus hydris
 Hunc hoïem uolui peruertere ab ordine recto:
 Nec ualui: quanq; multos ad talia facta
 Impuleram prius arte mea: multosq; coegi
 In proprios sauire patres: uetuiq; parentes
 Parcere pignoribus. Quoties mihi nata Parētis
 Coniugium infandum petiit: quotiensq; furētis
 Gestare in superos crudelia tela coegi?
 Et tamen hūc precibus: blandaue libidine nūq;
 Non precio: dirisq; minis: nulloq; periclo:
 Non solitis stimulis: tacita non fraude mouere:
 Non trepidante metu potui: non artibus ullis.
 Sed ne te nimium longo sermone moremur:
 Crede mihi citius rapidissima flumina cursum
 Sistere cernemus: Solemq; micare tenebris:

Et Phœben splendere die non ordine recto:
Quam quis consilio ualeat uel fraude profana
Hūc hoīem a superis cōvertere ad impia facta:
Quare age Tisiphone si quid tibi mēte refedit:
Quo nobis firmare queas fluitantia corda:
Anguibus in tergum solito de more reiectis
Prome tuam rabidis tumefactam uocibus iram.

TISIPHONE.

Non ego tartareo credar concepta Baratro:
Ni scierint quodcunq; nefas cōmittere nostra
Pectora:ni scierit caput hoc cōfundere cœlum:
Si iubeāt dominus Phlegetōtis & infera turba.
Nūc opus aggredior maius q̄ uertere mentem:
Postq̄ nil fraudes profunt:nil dira uenena:
Nil stimuli:tristesq; minæ:nil blanda uoluptas:
Nō opus ē uerbis uideo: sed sanguine & armis.
Me uocat iste labor: nihil est quod uerbera nra
Non ualeant agitare:mihī est imanius hydris
Ingenium:& rapidis fluuiorū incertius undis:
Acrius harpyis:multo uiolētius haustris.
Hoc onus ergo mihī:totamq; relinquite curam.
Iam scio quid furias deceat:quid pectora nra.
Per me nunc Orbis gemitu reboabit & axis
Hesperius:per me Regalia tecta madedunt
Sanguine:nunc referā tanto de Rege triumphū
Vulnere inaudito capite & ceruice recisa.

8.

ALECTO.

O soror: o nostri suprema potentia Regis
 Funereas Germana manus nunc porrige nobis:
 Oscula iunge precor: Picei per numina Ditis
 Pallida iuramus: nihil est: quo regna tueri
 Nostra queas melius: sic sic Rex iste protervus:
 Non alia ratione potest: aut arte domari:
 Per te nunc (fateor) solam Germana repertū est
 Ars mea quod nunq̄ potuit: nec torua Megera:
 Ergo uale: & solers iam dudum perfice cœptum.

TISIPHONE SOLA.

Concute Tisiphone fœcundum cōcute pectus:
 Anguiferum commisce caput: reminiscere q̄tum
 Sæua pares facinus tendens in Fata Deosq;
 Spicula: conuoluens furiali cuncta paratu:
 Non opus ignauo nunc est: nec inerte ministro:
 Sed quo non usquā fuerit crudelior alter:
 Qui sit & humano consuetus sanguine fœdas
 Semper habere manus: qui gestet pectora plena
 Criminibus diris: qui blando fallere risu
 Norit: & illecebris occultam intexere fraudem:
 Obuius ergo mihi: dum sic furibunda pererro:
 Quis dabitur? quis nā? cui nūc serpētibus atris
 Pectora cōfundam: stimulemq; furore profano:
 Et quem Regalem deducā ad Principis Aulā:
 Sanguinis ut cupidus flagrāsq; cupidine regni

Regem obtruncatum solio deturbet ab alto.
EADEM RVFFVM CONSPICATA.
Sed quem tam dirum uideo liuentibus ire
Huc oculis:uariisq; genis:& sponte furentem:
Sanguineaq; acie pperantē: an Ruffus iniquæ
Progenies uesana stygos? Iam uerba tenebo:
Ut bene percipiam quo mentem dirigat omnē.
RVFFVS SECVM.

Siccine tranquillam mentem: uitamq; quietam
Esse mihi patiar? Cur dudum a sanguine fuso
Cessauere manus? non hæc clementia nobis
Conuenit:ha nimium marcescūt membra q̄ete.
Ocia nunc abeant. Agito crudelia mente:
Veh quibus occurram. satiabo sanguine ferrū:
Mortibus innumeris ditabo Tartara nigra.
Si scelus hic deerit: tentabo sidera cœli:
Aut uiolabo diem: superis uel bella mouebo
Impiger: & ditis furibundus iura tuebor.
Hæc me facta decent: non uitam ducere inertē.
Nam mihi cur rabiem dederit uiolēta Megera?
Cur me Tisiphone nutriuerit ubere diro?
Tertia monstrarit cognatum haurire cruorem?
Cur proprios letho manus hæc robusta parētes:
Cur natos dederit? cur fratres? cur ue sorores:
Si pia facta iuuant recto deducta tenore?
Cur tamen heu nobis cur non se tanta facultas

Obiicit? ut ualeam mores ostendere nostros.
 Dispereo misere: solitum nisi dextra cruorem
 Hauriat: & uirus conceptum pectore fundam.
 TISIPHONE SECVM.

Aptior haud nobis poterat se offerre minister.
 Hic (fateor) longe superat me nempe magistrā:
 Possidet hic quicquid scelerum possedimus oēs:
 Ibo igitur propius: ceptumq; augebo furorem.
 EADEM AD RVFFVM.

O decus arimipotens: o spes: o dulcis alumne
 Dic mihi dic agetum: quid te turpissima dudū
 Ocia Ruffe tenent? cur sic inglorius annos
 Exigis? & florem uitæ consumis inertem?
 Heu tandem cognosce precor: quid teq; tuamq;
 Nūc deceat rabiem: ne spernas uerba rogamus:
 Si te prima meo tenerum de matre cadentem
 Sedula suscepi gremio: si membra refoui
 Sæpe sinu rigido: quom fletibus ora rigares:
 Si tibi materna porreximus ubera uoce:
 Per me si ferrum nosti satiare cruore
 Vndanti: & populis crudele intendere lethum.
 Heu nescis nescis: quid nam tua Fata pararint:
 Quid fortuna tibi: quid sidera: quidq; Deorum
 Numina: si in melius rabidā conuertere mentē:
 Nec tibi segnitie libeat corrumpere uitam.
 Hesperia (mihi crede) plagæ dominabere toti

Si parere uelis: solitasq; resumere uires+

R.VFFVS.

O quæ ceruleos gestas pro crinibus angues:
Per te: perq; tuum caput inuiolabile: nunq̃
Desistam genitrix longe ueneranda rogare:
Ut mihi nunc monstrare uelis: qd fata pararint:
Quid fortuna mihi: Doceas ubi præmia tanta:
Fare age cara parës. Monstra dū pectora feruēt:
Dū manus in p̃mptu: dūq; ipius ardor ihæret.
Eia age iam precibus cari flectaris alumni:
Sic tibi perpetuo liceat per regna silentum
Tartaream in turbam rigido scuire flagello+

TISIPHONE.

Postq̃ magnanimum pectus tibi Ruffe paratū:
Effrenesq; animos tantis assurgere prompte
Conspicio rebus: dabitur mihi crede minister
Optime: quod summis precibus cōtēdis habere.
Nunc monstrabo uiam: qua teq; tuumq; furorē
Augusto liceat iamiam satiare cruore.
Quod decus inde feres: q̃tamq; merebere laudē?
Quippe mihi uideor clarum Diadema uidere
Temporibus radiare tuis: sed uiribus uti
Nunc opus: & ualidæ nequaq̃ parcere dextræ+

R.VFFVS.

Iam me iam nimium longo sermone moraris:
Expedias tandem: quæ sit quæ tanta facultas:

Quo pacto ualeam facinus committere tantum
 Crede mihi genatrix: nihil est tam turpe: quam ardere
 Dextra reformidet cultro munita furenti:
 Dum modo me possim folio trabeaque superbum
 Reddere: & augusta caput hoc ornare corona.

TISIPHONE.

Aduertas igitur paucis te Ruffe docebo.
 Iam scio nouisti Fernandum Martis alumnum:
 Qui communis amor lati nunc dicitur orbis
 (Pro dolor) & nostras totiens qui fundere gentis
 Approperans: semper remeat uictoricibus armis
 Clara triumphali redimitus tempora lauro:
 Quem supplex oriens audito nomine tantum:
 Occiduusque dies posita feritate ueretur:
 Hic est: qui regnum certa tibi sorte dicatum
 Possidet: & magna munitus utrinque caterua
 Præradiat folio: fruiturque quod ipsa parant
 Prouida fata tibi: sed te quid Ruffe quid ultra
 Detinet imbellem: cur non in Regia tecta
 Sponte furis: cur non recipis uiolenter adempta:
 Si uir es en tempus nunc est: quo uota sequaris
 Expectata diu. Trepidis nunc iura superbus
 Dat populis: tantæ securus fraudis & astus.
 Ipse per insidias tacita sub ueste latentem
 Illuc fer gladium: quem tergo Regis adhæsus
 Exere: & audaci iandudum perfice dextra

Horrida terrifico maculentur rostra cruore.
Ipsa frequens adero nunq̄ te Ruffe relinquam:
Hæc erit illa manus : quæ certū dirigat ictum.
Nunc curare tuum est: tanto ne dextera cæpto:
Neue animus titubet. fac altum uulnus ad ossa:
Si qua potes: penetret. studiis popularibus ipsa
Sis gratus faciam: magnumq; sequare fauorem.
Omnibus immittam uiridi serpente furorem:
Peruertamq; hominum mentis caliginē cæca:
Tota salutabit subitum te Hispania Regem.
Ergo age tolle moras. dū se tibi cōmoda præbēt
Tempora: dum faciles uenti: tu carbasa pande.
RVFFVS.

Non opus est uerbis: nec tanto diua rogatu:
Nanq; ego ni longe superē documenta Magræ:
Ni capiti imponam madidum diadema cruore:
Sisyphium facito subeat mea uita laborem.

TISIPHONE SOLA.

Quas mihi debebunt laudes: qualesq; triūphos
Tartara: si tantum Regem prostrarit alumnus
Noster: & intrepidus hostilia colla secarit
Hesperio sellam denudans Rege Curulem:
Qui solus nostros popularis impete magno
Perdere tentabat: totumq; fugare per orbem:
Nec superum fulcire fidem: propriumq; cruore
Fundere cessabat: semperq; resurgere maior

Squallida confuerat longi post uulnera belli.
 At nunc quis tantos Proceres:tantasq; Phalāges
 Pro superis ductare uolet per aperta pericla?
 Haud ducibus cunctis sedet hæc sentētia cordi:
 Bella sibi nunc quisq; gerit:solumq; laborat
 Imperium proferre suum:cessatq; tueri
 Quod cōmune uidet. Marcescunt pectora turpi
 Segnitie potius q̄ quis succurrat amicis.
 Nunc sola ambitio regnat:calcatur honestum
 Sub pedibus:cumulant opes discrimine nullo.
 Nusq; Fabritius:nusq; mens sancta Camilli.
 Hic solus(fateor)communia bella gerebat
 Non sibi sed fidei:clypeo munitus & hasta
 Semper:& assuetis nunq; defessus in armis.
 Quare hic si nostri percussus uulnere Ruffi
 Sanguineā pulsabit humū:quis deinde uetabit
 Auspice me totum Plutoni tradier orbem?
 Magmedisq; mei late monumenta uagari?
 Quis digna me laude feret: quæ sola sororum
 Nunc fuerim cōmenta uiam:qua nostra iuuent
 Imperia:heu tantam iandudum passa procella.
 ¶ Uterius sed certa uetant me Fata morari
 Iam uideo:prohibentq; frui Regione serena.
 Hinc Acherontæas descēdere cogor ad umbras:
 Tartareiq; Iouis tenebrosa reuisere Regna.

REGINA AVDITO REGIS VVLNERE EXANIMATA EGREDI-
TVR CVM NVTRICE.

Miserā pavidas q̄ tristis p̄culit aures
Nūtiūs. heu peo quotiēs audita recor-
Pro sup̄i subito potius mihi terra dehiscat: // dor
Vel me perpetuas demittat fulmen ad umbras:
Quam quī q̄ nostri uiolarit corpora Regis.
NVTRIX.

Parce precor lachrimis: & fletibus ora rigare.
Qui scis an uerus fuerit de uulnere Regis
Nuntius: an potius mendaci uenerit ore?
Vix equidem credo quenq̄ Regina fuisse
Tam dirum: & tota penitus ratione carentem:
Ut uiolare tuum tentauerit ense maritum.
Qui placidus semper tractabat cuncta benigno
Imperio: qui tantus erat moderator honesti
Iustitiæq; simul: per quem iam sæcla redibant
Aurea: qui tanta populos in pace regebat.
Præmia digna bonis qui solus reddere norat:
Et fræno cohibere malos: quo Principe tandem
Tuta uidebatur nimium sibi machina mundi.
REGINA.

Heu mirū hoc minime Nutrix mihi cara uidet:
Tempore præcipue nostro: quo regnat crymnis

Inferā:quo nufq̄ Maiestas Regia tuta est.
 Hæc animū tamen afflictæ spes unica reddit:
 Quod perhibent uulnus diuina forte retentum:
 Ne penitus cari refecaret colla mariti.

EIVSDEM ORATIO PRO
 SALVTE REGIS.

O pater omnipotens : o summi rector Olympi.
 Cuius opus mortale genus: cælumq; profundū:
 Planitiesq; immensa maris: spatiosaq; tellus:
 Hoc caput o libeat mundo seruare cadenti:
 Quod fuerat totiens alienæ causa salutis.
 Profuerit proprii capitis tot aperta pericla:
 Tot sumptus: diuine Pater: uariosq; labores
 Pro sancta subiisse fide: tot milia uinclis
 Exoluisse hominum diro famulantia Regi.
 Impia profuerit Maurorum castra fugasse:
 Insignesq; sacris templis posuisse triumphos
 Et Magmedæas totiens fudisse cohortes.
 Tu quoq; : quo scelix patrono Hispania fertur:
 Huc ades: & meritum Regem diuine Iacobe
 Aethereo cōmitte patri: releuetur acerbum
 Vulnus: & ignauo reddatur pœna nocenti.
 Nec liceat regnare malis uirtute iacente
 Sub pedibus diris. Quis enim fas esse putarit
 Vexariq; pios: contraq; uigere nocentis?

EADEM VISO DIVO IACOBO.

Sed quis tam subitus percussit lumina fulgor:

Humanam superans aciem: sint omnia fausta:
Sit felix quodcunq; paras Pater optime diuū.
DIVI IACOBI AD REGINAM
CONSOLATIO.

Desine iam lachrimis castissima femina: tristes
Comaculare oculos. Cessent iam uota precesq;
Sollicitare deum. deponas corde timorem.
Vox tua iandudum placidas peruenit ad aures
Aetherei patris. Qui cum spectaret ab alto
Horrendū facinus: qđ barbara dextra parabat:
Huc me festinum supero demisit Olympo:
Qui cæleste manu læniorem uulnera Regis:
Immeritaq; uirum prohiberem morte perire.
Duxerat indignum cæli pater ille supernus:
Si Regem: tanto superum qui flagrat amore:
Cui fidei cōmissus apex: qui regna Tonantis
Assidue proferre studet per mille pericla:
Proditor unus iners ignaua morte necaret.
Non tamen hæc Regē credas mala talia passum
Criminis ob pœnas: aut læsi Numinis iram.
Sed pater omnipotēs uoluit sic Principis: huius
Explorare animū. Nam uirtus inclyta sese
Rebus in aduersis melius probat: inq; periclis.
Corrumpūt mētem sapientum: animosq; fatigāt
Prospera: nutritur generoso uita labore.
Pace diuturna marcescunt fortia corda:

Sordescuntq; situ: nisi portas cuspede pulset
 Miles: & hostili minitetur uulnera ferro.
 Gaude igitur matrona dei dignissima donis:
 Vir tuus euasit seruatus grandibus actis:
 Imperioq; Asiæ. Veniet iam sub iuga supplex
 Africa: & immensus diuinis legibus orbis
 Sub uestro imperio discet parere subactus.

REGINA SOLA.

Quas tibi nūc grates referā: quæ munera tandē:
 Coniuge pro incolumi: pro toto deniq; regno
 Maiestas ueneranda dei: Quæ lumine recto
 Cuncta uidens subiecta polo mortalia facta
 Præmia digna bonis: penāq; nocentibus addis.
 Sed quid lenta moror: cur non adolētur odores
 Ignibus accensis: cur non in templa facesso
 Tot rea uotorum: saluo quæ multa marito
 Debemus: sed quid crepuerunt ostia Regis?

EADEM CONSPECTO REGE.

O decus: o caræ spes & generosa uoluptas
 Coniugis: o uitæ requies: o dulce leuamen:
 Pectore quis rabido coniunx: quis mēte p̄fana:
 Quis penitus ratione carens: tibi fata pararat
 Impia: Num Scyron fuit hic: nū Sparthacus a-

REX. // trox.

Dic rogo dic coniunx nunquid de uulnere n̄ro
 Auribus haufisti: Scin quantum colla periculum

Vitarint nuper superum seruata fauore?
Scin quanto clypeo pro me diuina Iacobi
Numina nūc steterint? scin uulnera sana repēte
Ipsius auxilio minimum mouisse dolorem?

REGINA.

Ordine nunc recto mihi cuncta relata fuerunt.
Vex age dic Coniunx nū debita quæso nocentē
Pœna manet? patit' q; ferox adamantina uincla?
An sibi consuluit pedibusq; fugaq; rapaci?

REX.

Seruatur uinctus tenebroso carcere & atro:
Impia iam grauibus premitur religata catenis
Dextera: Iamq; pedes plectūtur compede grādi.

REGINA.

Iure qdē. At quo nā monitu: qua mēte; nefandū
Crimen id infano concepit pectore? scistin?

REX.

Nescio. Nam uulnus lecto me affixerat altum.
Sed Mendoza: mei requies non parua doloris:
Quem nō ista latent: poterit tibi cuncta referre.

PETRVS MENDOZA CAR-
DINALIS.

Quid nisi mira nimis referā: credendaq; tarde?
Nam quotiens Proceres uestri scitantur ab illo:
Quæ nam causa foret sceleris: tantiq; paratus:
Respondet tanq̄ penitus ratione careret.

Nec dubiū:ratione caret:prenditq; catenas
 Mordicus:& populo spectanti triste minatur+
 Res monstrosa quidē+Capiti stāt lumina tetra+
 Terribilis facies premitur pallore nefando:
 Intuiturq; solum semper non lumine recto+
 Lingua uenena gerit+liuent rubigine dentes+
 Deformis macies apparet corpore toto+
 Nusq̄ risus adest+suspiria semper abundant+
 Horrendumq; caput redimitur crinibus atris+
 Inficit aspectu quicquid conspexit acerbo+

REX+

Quid nisi suppetias nobis diuina tulissent
 Numina:q̄ facile cecidissent colla recisa
 Vulnere terribili: quanta est(en cerne)cicatrix+
 Nunc igitur uere patuit q̄ mutua cura
 Sit nostri superis+Nūc sunt nūc magna gerēda:
 Ne tanti immemores meriti doniq; uocemur+
 Iam ducibus nobis totum uenerāda per orbem
 Aetherei patris uolitabunt signa per Afros:
 Perq; Asiæ campos+imponam gentibus illis
 Diuinas leges+ibis Regina per urbes
 Innumeras:gentisq; truces documenta docebis
 Mitia+Magnanimos quotiens mirabere Reges
 Imperio parere tuo feritate subacta:
 Hæc sunt quæ dudum flagrāti mente reuoluo:
 Nunc peragenda magis+dū nō præsentia desint

Numina:constitui nullos uitare labores.
Tu uero interea dum nos pia tela paramus:
Magnaniasq; acies : animosaq; classica Martis:
In tua tecta redi:conceptaq; soluere uota
Cura sit:atq; aris meritos imponere honores.
Mente dein grata Pario de marmore surgant.
Fac seruatori sublimia templa Iacobo:
Qui me teq; simul seruauit corpore in uno:

CHORVS.

Exuperat solidum uirtus interrita ferrum;
Nō timet insanos hominum bene tuta furores.
Non Siculos ignes, rapidi non fulminis iram.
Et uiget in duris:gaudetq; per aspera ferri.
Pectore magnanimo contemnit inertia facta.
Sæpe quidem aduersis agitur casibus:atq;
Fluctuat:at nunq̄ didicit succumbere uicta.
Nil fraudes:nil uincla nocent ; nil dira uenena:
Nil Pelag⁹:nil scylla rapax:nil sæua charybdis.
Nullus in hanc(moneo)crudelia tela mouere
Audeat:amittet uires & robora dextræ.
Huic omnis debetur honos:hæc deniq; sola
Immortale decus meruit:nomenq; perēne.
Hæc nos conciliat superis:hæc scandere cœlum
Aethereasq; docet sedes,super astra uolare
Nos facit:& nunq̄ sentit communia fata.
Discite nunc igitur Reges æterna mereri

151
Nomina : & excelso contingere uertice cœlum:
Fernando monstrante uiam cum coniuge clara:
Perq; omnis resonet fœlix Hispania terras*

Fernandi Seruati finis*

Eiusdem in Ruffum Regiæ Maiestatis uiola-
torem Inuectiua*

Quorẽ
Vis tantũ ifœlix dederat tibi Ruffe fu
Armaratq; truces ense furente manus?
Quis cœcã indiderat mentem? q̃s talia monstra
Suaferat? O stygii dira propago lacus*
Quod tibi conferri possit facinusq; scelusq;?
Quod maius monstrũ Phœbus in orbe notet?
Tu Schyrona grauem superas : & Bebryca dix:
Busiris minor est impietate tua*
Huic sceleri cedunt uiolenti facta Procutis:
Et Schinis Istmiacis pœna timenda uiris*
Bistonii ingenium superasti imane Tyranni:
Carnibus humanis qui satiabat equos*
Iam tibi Tandalidæ uincuntur perfide fratres:
Turbantint nitidos qui dape Solis equos:
Spartacus & Chrisus seruilia signa ferentes:
Dicent' mites Enomausq; simul*

Non Marius: nō Sulla ferox: nec Cinna cruētus
: Conferri poterunt impie Ruffe tibi.
O scelus indignum: quod nulla piacula soluāt:
Quodq; patet supero displicuisse Patri:
Oblitus recti: commiscens sacra profanis:
Oblitus quidnam fasq; piumq; petant:
Tu ne caput sacrum gladio refecare parabas?
Quod uitam innumeris præbuit ante uiris.
Tu ne ducem tantum uiolare infane putaras?
Qui gerit assidue Martia bella Deo.
Qui ueneranda ferens uictricia signa Tonantis
Impia Barbarici contudit arma ducis.
Qui Mauro Hesperia foelici Marte fugato:
Inde domum uictor clara trophœa tulit.
Quiq; suos cupiens purgatos reddere fines
Iudaicum Hispano reppulit axe genus.
O caput insanum quod nulla cucurbita purget:
O cui uipereo pectora felle uirent:
Soluere tun demēs Adamātina uincla furebas?
Queis superi Hispanos implicuere Duces.
Quos stabili iunxit diuina potentia Cesto:
Haud furor hos hominis dissociare potest.
Ergo in Fernandum non hæc: sed in ætheris alti
Numina: direxti tela nefanda miser.
Hæc genus humanum crudelis dextra petebat:
Orbis in hoc quoniam statq; caditq; salus.

Sed superi qui cuncta uident mortalia iusto
 Lumine: Quiq; regunt ordine quæq; suo:
 Vocibus Helisabes flexi precibusq; pudicis
 E manibus diris eripuerè Ducem:
 Diuinumq; caput seruant ingentibus actis:
 Teq; graui dedunt uipera sæua cruci+
 Si sapiis ergo tuo gratare Hispania Regi:
 Turicremos spargens flore & odore focos+
 Sancta sacerdotes exornent templa Corollis:
 Maxima sanguineam uictima plāgat humū+
 Omnibus & superis concordi uoce rogatis:
 Sit tibi Rex tantus læta precare diu+
 Sed tamen heu facias: ut perfidus ille furensq;
 Det pœnam: qualem commeruisse uides+
 Crede mihi nulla est nulla inclementia+ Fas sit
 Innocuo Regi non timuisse malos+

Finis+

